

POSTANOWIENIE

Dnia 9 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Grzegorzcyk

w sprawie z powództwa J. D. i E. Ż.

przeciwko W. P. i D. P.

o usunięcie niezgodności treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 9 września 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódek od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie
z dnia 16 lipca 2021 r., sygn. akt II Ca 734/20,

- 1. przyjmuje do rozpoznania skargę kasacyjną powódki E. Ż.;**
- 2. umarza postępowanie kasacyjne wywołane skargą kasacyjną powódki J. D.;**
- 3. zasądza od powódki J. D. na rzecz pozwanych kwotę 1350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt 00/100) złotych tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 lipca 2021 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie, na skutek apelacji pozwanych W. P. i D. P., zmienił wyrok Sądu Rejonowego Szczecin Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie z dnia 29 stycznia 2020 r. w sprawie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym z powództwa J. D. i E. Ż..

Od wyroku Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wniosły powódki.

Pismem z dnia 23 listopada 2021 r. powódka J. D., działając osobiście, oświadczyła, że cofa skargę kasacyjną, cofa powództwo wraz ze zrzeczeniem się roszczenia i wnosi o umorzenie postępowania w sprawie oraz nieobciążanie kosztami postępowania kasacyjnego. Na wezwanie Sądu Najwyższego, w piśmie z dnia 14 lipca 2022 r. pełnomocnik procesowy powódki J. D. oświadczył, że podtrzymuje stanowisko powódki w przedmiocie cofnięcia skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na etapie postępowania kasacyjnego cofnięcie pozwu zarówno jako samodzielna czynność procesowa, jak i połączone ze zrzeczeniem się roszczenia (art. 203 § 1 k.p.c.) jest niedopuszczalne, toteż oświadczenie tej treści złożone przez stronę jest pozbawione skutków procesowych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2008 r., I CSK 552/07; por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2007 r., I CSK 203/07 i – wydane pod rządami dawnego art. 393¹⁶ k.p.c. - postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2007 r., I CK 282/05).

Cofnięcie pozwu połączone ze zrzeczeniem się roszczenia stanowi rezygnację z żądania ochrony prawnej wyrażonego w powództwie i jego dochodzenia w przyszłości, odnosi się zatem do przedmiotu procesu rozumianego jako żądanie wydania określonej treści orzeczenia zindywidualizowane okolicznościami faktycznymi, stanowiącymi jego podstawę (art. 187 § 1 i 2 k.p.c.). Określony w ten sposób przedmiot procesu istnieje do chwili uprawomocnienia się wyroku oddalającego albo uwzględniającego powództwo, co jest równoznaczne z konsumpcją żądania udzielenia ochrony prawnej w określonej w powództwie postaci. Postępowanie kasacyjne toczy się po uprawomocnieniu się wyroku kończącego postępowanie w sprawie; nie służy ono orzekaniu o zasadności powództwa (rozpoznaniu i rozstrzygnięciu istoty sprawy), lecz kontroli legalności prawomocnego wyroku w warunkach związania Sądu Najwyższego jego podstawą faktyczną (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasada prawna – z dnia 5 czerwca 2008 r., III CZP 142/07, OSNC 2008, nr 11, poz. 122). Taki kształt postępowania kasacyjnego sprawia, że dokonywanie w nim czynności procesowych odnoszących się do żądania objętego

powództwem, w tym cofnięcie pozwu ze zrzeczeniem się roszczenia, nie wchodzi w grę, bo roszczenie to zostało prawomocnie osądzone ze skutkiem *res iudicata*. Możliwość ta może się jednak otworzyć ponownie w razie uchylenia przez Sąd Najwyższy zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.). Wyrok kasatoryjny niweczy bowiem prawomocność zaskarżonego rozstrzygnięcia, co pociąga za sobą powrót do konieczności rozstrzygnięcia przez sąd o przedmiocie procesu w kształcie poprzedzającym wydanie skasowanego wyroku, a w konsekwencji także pozwala na ponowne dysponowanie tym przedmiotem przez strony.

Na stanowisko to nie rzutuje wzgląd na naczelną zasadę dyspozycyjności. Skuteczna dyspozycja przedmiotem procesu może odnosić się wyłącznie do przedmiotu procesu, który jest aktualny w chwili jej dokonania, nie jest natomiast możliwe dysponowanie przedmiotem procesu, który został prawomocnie osądzony. Zasada dyspozycyjności nie sięga tak daleko, aby strona mogła mocą jednostronnej czynności procesowej doprowadzić do upadku prawomocnego wyroku i unicestwienia jego skutków, obligując Sąd Najwyższy do uchylenia wydanych w sprawie wyroków i umorzenia postępowania w sprawie (art. 355 k.p.c.) niezależnie od trafności podstaw kasacyjnych. Strona może natomiast dysponować wyrażonym w skardze kasacyjnej żądaniem poddania prawomocnego wyroku kontroli Sądu Najwyższego cofając wniesioną skargę (art. 398²¹ k.p.c.). Jeżeli w toku postępowania kasacyjnego doszłoby do zdarzenia, które może mieć wpływ na aktualność rozstrzygnięcia co do meritum (*novum productum*), zdarzenie to (np. zawarcie ugody pozasądowej lub zwolnienie z długu), może w razie sporu podlegać ocenie we właściwym postępowaniu, nie rzutuje ono jednak na prawomocność zaskarżonego orzeczenia i wynik postępowania kasacyjnego.

Ze stanowiskiem tym koresponduje art. 398¹⁹ k.p.c., który stanowi, że jeżeli pozew ulegał odrzuceniu albo istniała podstawa do umorzenia postępowania, Sąd Najwyższy uchyla wydane w sprawie wyroki oraz odrzuca pozew lub umarza postępowanie. Zastosowana forma czasu przeszłego: „istniała” oznacza, że przepis ten dotyczy wyłącznie sytuacji, w której podstawa umorzenia postępowania powstała już w toku postępowania instancyjnego, a mimo to doszło do wydania merytorycznego rozstrzygnięcia, które zostało poddane kontroli kasacyjnej.

Przepisy o postępowaniu kasacyjnym nie przewidują natomiast możliwości uchYLENIA przez Sąd Najwyższy zaskarżonego wyroku i umorzenia postępowania w sprawie ze względu na przyczynę umorzenia postępowania, do której miałyby dojść następnie, po wydaniu prawomocnego wyroku, w toku postępowania kasacyjnego (por. odmiennie art. 398¹⁶ k.p.c. – obecnie uchylony). W takim przypadku, jeżeli kontynuowanie postępowania nie jest możliwe, umorzeniu podlega wyłącznie postępowanie kasacyjne, a prawomocny wyrok pozostaje niewzruszony (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2013 r., II CSK 673/11, z dnia 19 sierpnia 2009 r., III CSK 351/08, OSNC-ZD 2010, nr B, poz. 54 i z dnia 8 grudnia 2016 r., IV CSK 300/16).

W tym stanie rzeczy jedynie ubocznie należało zauważyć, że oświadczenie o cofnięciu pozwu ze zrzeczeniem się roszczenia powódka złożyła samodzielnie, podczas gdy wyjątek od obligatoryjnego zastępstwa przed Sądem Najwyższym (art. 871 k.p.c.) dotyczy wyłącznie cofnięcia skargi kasacyjnej (art. 398²¹ k.p.c.).

Za skuteczne należało natomiast uznać cofnięcie skargi kasacyjnej. Zgodnie z utrwalonym poglądem, cofnięcie skargi kasacyjnej nie podlega kontroli sądu, może być dokonane osobiście przez stronę skarżącą (art. 398²¹ k.p.c.) i skutkuje umorzeniem postępowania kasacyjnego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 września 1998 r., I CKN 820/97, OSNC 1999, nr 2, poz. 40 i z dnia 29 września 2021 r., II CSK 417/20).

Z tych względów, na podstawie art. 391 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania w relacji między powódką J. D. a pozwanymi orzeczono na podstawie art. 98 § 1 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., nie znajdując podstaw do odstąpienia od reguły wynikającej z art. 98 § 1 k.p.c.

(r.g.)

[ms]

